

MOTIVIMI NË PROCESIN MËSIMOR: ROLI I MËSIMDHËNËSIT DHE NDIKIMI MBI TË NXËNIT E QËNDRUESHËM

Migena Arllati, PhD
Universiteti i Gjakovës “Fehmi Agani”
Mail: migena.arllati@uni-gjk.org; marllati@gmail.com

Recensentë:
Drita Kurti Kamberi
Muhamet Rogova

Abstrakt

Motivimi përbën një nga faktorët më thelbësorë në procesin arsimor, duke ndikuar drejtpërdrejt në cilësinë dhe efikasitetin e mësimdhënies. Ky studim trajton motivimin në procesin mësimor duke u fokusuar në rolin e mësuesit dhe ndikimin që ai ka në të nxënëit e qëndrueshëm të nxënësve. Përmes analizës së teorive kryesore psikologjike mbi motivimin dhe vetëvlerësimin, si dhe përmes të dhënave të mbledhura nga pyetëtori i aplikuar në një grup prej gjashtëdhjetë nxënësish, studimi evidenton rëndësinë e vetëefikasitetit, vetëvlerësimit dhe metodat e mësimdhënies që nxisin angazhimin dhe pjesëmarrjen aktive të nxënësve. Rezultatet tregojnë se motivimi i nxënësve lidhet ngushtë me stilin e menaxhimit të klasës nga ana e mësuesit, përdorimin e stimuljeve pozitive dhe krijimin e një mjedisi mbështetës dhe inkurajues. Për më tepër, studimi vë në pah nevojën për reduktimin e metodave ndëshkuese dhe promovimin e inkurajimit, si dhe përfshirjen e aktiviteteve interaktive dhe punës në grupe për të arritur një mësim të suksesshëm dhe të qëndrueshëm. Ky punim ofron rekomandime praktike për mësimdhënësit, me qëllim rritjen e motivimit dhe përmirësimin e rezultateve mësimore të nxënësve. Kumtesa synon të theksojë se motivimi nuk është vetëm një komponent emocional, por një mjet kyç për rritjen e efikasitetit pedagogjik dhe për ndërtimin e një kulture të qëndrueshme arsimore. Përmes analizës së literaturës bashkëkohore pedagogjike dhe të dhënave të mbledhura nga mësues në shkolla, punimi synon të identifikojë faktorët kryesorë që ushqejnë ose dëmtojnë motivimin profesional. Në përfundim, sugjerohen strategji konkrete për të nxitur dhe ruajtur një motivim të qëndrueshëm, me synimin për të përmirësuar rezultatet mësimore dhe për të zhvilluar një kulturë shkollore më të shëndetshme.

Fjalë kyçe: *motivimi, efikasiteti në mësimdhënie, marrëdhënia mësues-nxënës, cilësia e të nxënëit.*

Abstract

Motivation is one of the most essential factors in the educational process, directly influencing the quality and effectiveness of teaching. This study addresses motivation in the learning process by focusing on the role of the teacher and the impact they have on students' sustainable learning. Through the analysis of key psychological theories on motivation and self-esteem, as well as data collected from a questionnaire administered to a group of sixty students, the study highlights the importance of self-efficacy, self-esteem, and teaching methods that encourage student engagement and active participation. The results show that students' motivation is closely linked to the teacher's classroom management style, the use of positive reinforcement, and the creation of a supportive and encouraging environment. Furthermore, the study emphasizes the need to reduce punitive methods and promote encouragement, as well as to include interactive activities and group work to achieve successful and sustainable learning. This paper offers practical recommendations for teachers aimed at increasing motivation and improving students' academic outcomes. The study aims to underline that motivation is not only an emotional component but also a key tool for enhancing pedagogical effectiveness and building a sustainable educational culture. Through the analysis of contemporary pedagogical literature and data collected from teachers in schools, the paper seeks to identify the main factors that foster or hinder professional motivation. In conclusion, concrete strategies are suggested to stimulate and maintain sustainable motivation, with the goal of improving learning outcomes and developing a healthier school culture.

Keywords: *motivation, teaching effectiveness, teacher-student relationship, quality of learning.*

Hyrje

Në fushën e arsimit, gjithnjë e më shumë vlerësohet ndikimi që kanë faktorët psikologjikë dhe emocionalë në procesin e të nxënësve. Ndër këta faktorë, motivimi është identifikuar si një ndër më vendimtarët, jo vetëm për nxënësit, por veçanërisht për mësuesit që janë bartësit e procesit edukativ. Motivimi ndikon drejtpërdrejt në përgatitjen, përkushtimin, qëndrimin dhe stilin e mësimdhënies së mësuesit. Mësimdhënia nuk është thjesht një akt transmetimi njohurish, por një proces i ndërlikuar që përfshin ndërveprim, angazhim dhe komunikim të qëllimshëm. Mësuesit e motivuar jo vetëm që japin më shumë nga vetja, por ndikojnë pozitivisht në përkushtimin dhe rezultatet e nxënësve.

Qëllimi i punimit

Qëllimi i këtij punimi është të analizojë lidhjen ndërmjet vetëvlerësimit të nxënësve dhe motivimit për të mësuar, si dhe të theksojë rolin thelbësor të mësuesit në ndërtimin dhe përfundimin e vetëbesimit dhe qëndrimeve pozitive të nxënësve ndaj vetes dhe procesit mësimor. Nëpërmjet analizës së të dhënave të mbledhura, ky punim synon të ofrojë sugjerime konkrete për praktika mësimore që ndikojnë pozitivisht në zhvillimin emocional, akademik dhe social të nxënësve.

Metodologjia e përdorur

Në studim është përdorur një qasje sasimore dhe cilësore, për të kuptuar më mirë perceptimet e nxënësve lidhur me vetëvlerësimin dhe ndikimin e mësuesit në motivimin e tyre.

Instrumentet e përdorura:

- 1. Pyetësor i strukturuar për nxënësit (n=60):** Përmban 7 pyetje me alternativa dhe 1 pyetje të hapur. Synon të

identifikojë perceptimin e nxënësve për sjelljen e mësuesit, metodat e përdorura në klasë dhe ambientin mësimor.

1. **Inventari i Madh i Motivit të Arritjes (VIMP):** U përdor për të matur faktorë kyç të motivimit. Rezultatet janë përpunuar dhe paraqitur në përqindje për secilin faktor.

Përpunimi i të dhënave:

- Të dhënat janë analizuar në mënyrë statistikore për të identifikuar tendencat kryesore në lidhje me vetëvlerësimin dhe motivimin.
- Janë nxjerrë përfundime rreth rolit të mësuesit në ndërtimin e një klime pozitive dhe nxitëse për të nxënë.

Motivimi përbën një komponent thelbësor në funksionimin dhe zhvillimin e individit në të gjitha fushat e jetës, përfshirë edukimin. Si një proces kompleks, ai nxit, drejton dhe mbështet sjelljen njerëzore, duke ndikuar në mënyrën se si individët qasen ndaj qëllimeve dhe detyrave të tyre. Në fushën e arsimit, motivimi është bërë një ndër objektivat kryesore të kërkimit shkencor, pasi lidhet ngushtë me cilësinë dhe efektivitetin e të nxënit. Studiues të shumtë theksojnë se procesi mësimor nuk varet vetëm nga teknikat pedagogjike, por edhe nga emocionet, interesat, synimet dhe karakteristikat individuale të nxënësve (Gardner, 1999; Morgan, 2006).

Studimet e fundit kanë zbuluar trende shqetësuese lidhur me motivimin për të mësuar, veçanërisht gjatë tranzicionit ndërmjet niveleve të ndryshme të arsimit (Martin, 2009; Pajares, 2008). Ndërkohë që fëmijët hyjnë në arsimin e mesëm, motivimi shpeshherë bie, dhe shumë prej tyre përjetojnë frikë, pasiguri apo qëndrim negativ ndaj të nxënit (Suzić, 2006). Këto gjetje theksojnë domosdoshmërinë e ndërhyrjeve pedagogjike të qëndrueshme dhe të mirëstrukturuara që synojnë ruajtjen dhe nxitjen e motivimit për të nxënë. Në këtë sfond, mësuesi nuk është vetëm një transmetues i dijes, por një figurë modeluese që ndikon në ndërtimin e identitetit të nxënësit dhe në zhvillimin e tij si qytetar aktiv e kritik. Edukimi është mjeti kryesor për të mbrojtur dhe përforcuar themelet e demokracisë në shoqëri. Prandaj, përgjegjësia e mësuesit shkon përtej mureve të klasës, duke përfshirë

misionin për të ndërtuar një brez të ri qytetarësh të vetëdijshëm, të pajisur me njohuri, vlera dhe aftësi për të përballuar sfidat e një bote në ndryshim të vazhdueshëm.

Motivimi i nxënësve në procesin mësimor

Secili prej nesh ruan në kujtesë periudhën e fëmijërisë, veçanërisht vitet e para të shkollës fillore, kur ishte në moshën 6-7 vjeçare. Në këtë periudhë, mbahen mend dy lloje mësuesish, të cilët ndikuan ndryshe në zhvillimin tonë personal dhe motivimin për mësim:

- Ata që penguan zhvillimin e mendimeve individuale.
- Ata që na turpëruan para shokëve të klasës.
- Ata që përdorën etiketime fytes ose shprehën parashikime negative për suksesin tonë të ardhshëm.
- Ata që zbatuan rregulla strikte, pa marrë parasysh ndjenjat apo potencialet tona.
- Në kontrast, ata që na frymëzuan të jemi kureshtarë dhe kreativë.
- Ata që stimuluan përpjekjet tona për të mësuar.
- Ata që vunë në pah dhe respektuan idetë tona.

Kjo ngre pyetjen: Si dëshiron një nxënës që të silllet mësuesi ndaj tij?

Sipas Corno (1994), motivimi i nxënësve nënkupton sistemin e nxitjeve, shtytjeve ose cytjeve të aktiviteteve intelektuale, emocionale, sociale dhe motorike. Motivimi është faktor kyç në mësimdhënie, sepse nxit interesin dhe vullnetin për të mësuar. Mësimdhënësi i mirë e tërheq nxënësin sikur magneti thërrmijat e atomit. Ai inicion motivimin përmes përdorimit të mjeteve dhe praktikave efektive që ndikojnë pozitivisht te nxënësit.

Një element thelbësor për motivimin është mjedisi ekologjik i klasës. Struktura, arredimi, pajisjet dhe ambienti në përgjithësi ndikojnë në shkallën e motivimit. Për shembull, klasat me banka dhe karrige të rehatshme dhe të pastra, harta dhe portrete, punime të nxënësve të ekspozuara në mure,

projektorë dhe ilustrime të ndryshme janë elementë që stimulojnë interesin dhe angazhimin e nxënësve.

Në metodologjinë e mësimdhënies, komponentët kryesorë të motivimit janë:

- Motivimi i brendshëm: lidhet me shkallën në të cilën nxënësi angazhohet në një veprimtari për të kënaqur kuriozitetin dhe interesin e tij për një temë të caktuar.
- Motivimi i jashtëm: lidhet me angazhimin në një veprimtari për të arritur qëllime që shpërblehen jashtë aktivitetit, si lëvdatat nga prindërit ose mësuesit.

Menaxhimi i situatave konfliktuale në mësimdhënie

Konflikti është pjesë e pandashme e jetës dhe lidhet ngushtë me ekzistencën njerëzore, prandaj është e vështirë të shmanget plotësisht (Johnson & Johnson, 2000). Duke qenë se në shkollë bashkëjetojnë individë me personalitete dhe nevoja të ndryshme, është e zakonshme të hasim konflikte të ndryshme (Deutsch, 1973). Prandaj, mësuesit duhet të jenë të përgatitur për të ditur se si të reagojnë në situata të tilla.

Në situata konfliktuale, mësuesi mund të ndërmarrë veprime të ndryshme si: biseda me nxënësin jashtë ambientit të klasës, zgjidhja e konfliktit ndërmjet nxënësve, shpjegimi i konfliktit para klasës në mënyrë konstruktive, dhe privimi i nxënësve nga shpërblimet në rast nevoje (Kauchak & Eggen, 2012).

Disa mënyra se si mësuesi duhet të veprojë dhe të motivojë nxënësit në situata të ndryshme:

- ✓ Menaxhimi i situatave konfliktuale
- ✓ Biseda me nxënësin jashtë ambienteve të shkollës
- ✓ Zgjidhja e konfliktit ndërmjet nxënësve nga ana e mësuesit
- ✓ Zgjidhja e problemeve në klasë

- ✓ Roli i mësuesit në drejtimin dhe koordinimin e zgjidhjes së konfliktit
- ✓ Privimi nga shpërblimet si masë disiplinore
- ✓ Sqarimi i konfliktit para klasës në mënyrë konstruktive
- ✓ Tërheqja e vëmendjes së nxënësve për çështje të rëndësishme

Vetëvlerësimi i nxënësit dhe roli i mësuesit në rritjen e motivimit

Shumë psikologë e konsiderojnë konceptin për vetveten si themelin e zhvillimit emocional dhe social. Ky koncept evoluon përmes një procesi të vazhdueshëm vetëvlerësimi në situata të ndryshme jetësore. Fëmijët e vegjël zakonisht kanë një imazh pozitiv dhe optimist për veten e tyre, ndërsa vetëvlerësimi përfshin besimin në vetvete dhe krenarinë për arritjet personale (Harter, 1999). Kur nxënësit vlerësojnë veten pozitivisht, ata shfaqin një vetëvlerësim të lartë, i cili është i lidhur drejtpërdrejt me rezultate më të mira në shkollë (Zimmerman, 1989).

Nxënësit me rezultate të mira janë të orientuar drejt zotërimit të njohurive dhe nuk kanë frikë nga dështimi, sepse ai nuk kërcënon ndjenjën e tyre për aftësitë personale dhe vlerën e vetvetes. Ata atribuojnë suksesin përpjekjeve të veta, duke marrë përgjegjësi për procesin e të nxënësve dhe duke shfaqur një ndjenjë të fortë për vetëefikasitetin (Bandura, 1997). Këta nxënës performojnë mirë në situata konkurruese, mësojnë shpejt, kanë vetëbesim të lartë dhe janë më të gjallëruar dhe krenarë në krahasim me shokët e tyre. Ata shpesh e vlerësojnë veten më lart se bashkëmoshatarët, madje duke bërë edhe një seleksionim të shokëve, si rezultat i pozitës që kanë ndërtuar për veten, një pozitë që shpesh është përforcuar edhe nga mësuesi (Zimmerman, 1989).

Në anën tjetër, nxënësit me motivim të ulët dhe vetëvlerësim të dobët kanë mungesë të ndjenjës për zotësi dhe shpesh e krijojnë idenë e tyre për veten bazuar në notat që marrin. Këta nxënës reagojnë ndaj dështimit duke u fokusuar në paaftësinë e tyre, dhe qëndrimet e tyre ndaj mësimave përkeqësohen më tej, sidomos kur besojnë se shkaqet e dështimit janë të qëndrueshme. Kjo i bën ata më pak të prirur për të kërkuar ndihmë, duke

fshehur nevojat e tyre, dhe kështu motivimi i tyre mund të shkatërrohet (Zimmerman, 1989).

Për të ndihmuar në rritjen e vetëvlerësimit të këtyre nxënësve, mësuesi duhet të përdorë mjete dhe metoda të ndryshme, siç janë:

- ✓ Reagimi me dashamirësi në rastin kur nxënësi nuk arrin të kryejë një detyrë, duke shmangur ndëshkimin;
- ✓ Ulja e kërkesave mësimore për nxënësit me vështirësi, në mënyrë që ata të përjetojnë sukses;
- ✓ Inkurajimi i vazhdueshëm për të rritur vetëbesimin dhe vetëvlerësimin e nxënësit.

Mënyra të ndryshme të inkurajimit mund të përfshijnë:

- ✓ Theksimin se aftësitë për të mësuar përmirësohen me punë dhe përpjekje;
- ✓ Përdorimin e shembujve personalë nga mësuesi për të treguar se dështimet janë pjesë e procesit të të nxënit;
- ✓ Nxitjen e nxënësve që të bëjnë pyetje dhe të kërkojnë sqarime kur nuk kuptojnë diçka;
- ✓ Lavdërimin dhe vlerësimin e përmirësimeve të nxënësve për të rritur ndjenjën e përkrahjes dhe barazisë në klasë;
- ✓ Ndërtimin e besimit me vepra konkrete që tregojnë praninë dhe gatishmërinë për ndihmë, jo për ndëshkim.

Pyetësi për nxënësin dhe rezultatet e motivimit të nxënësve

Ky pyetësor u aplikua në 60 nxënës të shkollave të ndryshme. Përgjigjet u mblodhën duke respektuar konfidencialitetin dhe mendimet e secilit nxënës. Pyetësi përbëhet nga 7 pyetje me alternativa dhe një pyetje me përgjigje të hapur, me qëllim të shqyrtimit të sjelljes së mësuesve ndaj nxënësve dhe perceptimin e nxënësve për ambientin shkollor.

Matja e motivimit të nxënësve

Për përcaktimin e motivimit të nxënësve u përdor Inventari i Madh i Motivit të Arritjeve (VIMP), që përfshin 5 nënteste dhe jep një rezultat të përgjithshëm motivimi bazuar në vetëraportim.

Rezultatet e vlerësimit të motivimit (n=60)

Faktor motivimi	Përshkrimi	Rezultati (%)
Vetëefikasiteti dhe Vetëvlerësimi i Kompetencave	Besimi se veprimtaria personale arrin qëllimet e përcaktuara	7.62
Perceptimi i Kompetencave	Vlerësimi i aftësive të nevojshme për detyra të caktuara	3.92
Vetëpërcaktimi	Ndjenja e lirisë në kryerjen e veprimtarive interesante	6.45
Vetëvlerësimi i Përgjithshëm	Vlerësimi i cilësive vetjake, pak mbi gjysmën e rezultatit total	10.35

Faktor motivimi	Rezultati (%)
Vetëefikasiteti dhe Vetëvlerësimi	7.62
Perceptimi i Kompetencave	3.92
Vetëpërcaktimi	6.45
Vetëvlerësimi i Përgjithshëm	10.35

**Në grafik, çdo shtyllë përfaqëson një nga faktorët e motivimit, me vlerat përkatëse në %.*

Përfundime:

- Nxënësit tregojnë një nivel relativisht të lartë besimi dhe vetëpërceptimi për aftësitë e tyre, duke treguar se ndihen të aftë për të arritur qëllimet.
- Vetëvlerësimi i përgjithshëm është më i ulët, që tregon se nxënësit mund të kenë rezervë për vlerësimin e cilësive personale.
- Nxënësit që kanë një perceptim më të lartë për aftësitë e tyre kanë më shumë mundësi të kenë sukses akademik dhe të angazhohen më shumë në mësim.
- Është e rëndësishme që mësuesit të përqendrohen në ndihmën për rritjen e vetëvlerësimit dhe vetëefikasitetit të nxënësve.

Rezultatet e pyetësorit për nxënësin (n=60)

Pyetja

Përgjigjet dhe Përqindjet (%)

Si është mësuesi juaj në klasë?

- Dëgjon nxënësit: 35%
- Është i rreptë: 18%
- Është serioz: 24%
- Nuk i dëgjon nxënësit: 10%
- I lejon nxënësit të jenë të lirë: 13%

Metodat që përdor mësuesi në klasë

- Bën nxënësit pjesëmarrës: 60%
- Shpjegon gjithë kohës: 40%

Si ju nxit mësuesi të mësoni?

- Vlerësim me notë: 72%
- Stimulim (përveç notave): 28%

Pyetja	Përgjigjet dhe Përqindjet (%)
Cilësitë karakteristike të mësuesit	<ul style="list-style-type: none"> - Entuziazëm dhe ngrohtësi: 40% - Indiferentizëm dhe moskokëçarje: 33% - Ashpërsia dhe këmbëngulja: 27%
Si shpërblehen sjelljet e mira?	<ul style="list-style-type: none"> - Përdorin stimuj (lavdërime gojore/shkruar): 60% - Nuk përdorin stimuj: 40%
A përdoret loja në mësim?	<ul style="list-style-type: none"> - Po, përdoret: 66% - Jo, nuk përdoret: 20% - Loja zhvillohet me raste: 34%
A nxit mësuesi punën në grupe?	<ul style="list-style-type: none"> - Nuk procedohet puna në grupe: 60% - Punohet në grupe: 27% - Punohet me periudha të shkëputura: 13%
Metodat e ndëshkimit të sjelljeve jo të mira	<ul style="list-style-type: none"> - Shkulje veshi: 20% - Qëndrim me një këmbë: 20% - Goditje me pëllëmbë: 28% - Qortim: 32%

Diskutimi

Rezultatet e këtij studimi tregojnë qartë se ekziston një lidhje e ngushtë midis vetëvlerësimit të nxënësve dhe motivimit të tyre për të mësuar. Nxënësit që kanë një perceptim pozitiv për aftësitë e tyre dhe që ndihen të sigurt në vlerën e vetes, janë më të prirur të përballen me sfida mësimore dhe të përfshihen aktivisht në procesin e të nxënësve. Kjo mbështet edhe gjetjet e mëparshme nga autorë si Bandura (1997) dhe Zimmerman (1989), të cilët theksojnë rëndësinë e vetëefikasitetit dhe të vetëvlerësimit në suksesin akademik.

Nga të dhënat e mbledhura përmes pyetësorit dhe instrumentit VIMP, vihet re se nxënësit raportojnë nivele mesatare deri të larta të vetëefikasitetit dhe perceptimit të kompetencave, por vetëvlerësimi i përgjithshëm është më i ulët. Kjo sugjeron se, ndonëse nxënësit mund të ndihen të aftë për të kryer detyra të caktuara, ata nuk e shohin veten në mënyrë tërësore në një dritë pozitive, gjë që mund të ndikojë në motivimin afatgjatë.

Nga ana tjetër, perceptimi i nxënësve për mësuesit e tyre është një element kyç. Vetëm 35% e nxënësve deklaruan se mësuesit i dëgjojnë dhe i përfshijnë aktivisht në procesin mësimor, ndërsa një përqindje jo e vogël (28%) i përshkroi mësuesit si të rreptë ose të mbyllur ndaj mendimeve të nxënësve. Kjo sugjeron se mjedisi i klasës dhe sjellja e mësuesit luajnë një rol vendimtar në mënyrën se si nxënësit e ndërtojnë vetëvlerësimin e tyre.

Ndërhyrjet pedagogjike që synojnë zhvillimin e një klime pozitive, mbështetëse dhe inkurajuese janë thelbësore. Inkurajimi, vlerësimi i përpjekjeve, dhënia e mundësive për sukses të vogla dhe të arritshme, si dhe shmangia e ndëshkimeve për gabimet janë praktika që ndihmojnë në forcimin e vetëbesimit dhe motivimit të nxënësve. Për më tepër, përfshirja aktive e nxënësve në procesin mësimor, përmes metodave interaktive dhe respektit për mendimin e tyre, i ndihmon ata të ndihen të vlerësuar dhe kompetentë.

Përfundime

1. **Mësuesit kanë një ndikim të madh në motivimin e nxënësve.** Mënyra sesi mësuesi i trajton nxënësit, mënyrat e vlerësimit dhe nxitjes së tyre, ndikojnë drejtpërdrejt në ndjenjën e sigurisë, vetëbesimin dhe interesin për të mësuar.
2. **Përdorimi i metodave pozitive si inkurajimi, lavdërimi dhe dhënia e mundësive për pjesëmarrje aktive rrit motivimin dhe vetëvlerësimin e nxënësve.** Nxënësit që ndihen të mbështetur dhe vlerësuar janë më të gatshëm të angazhohen dhe të përballojnë sfidat.
3. **Përkundrazi, metoda të ashpra dhe ndëshkime fizike apo psikologjike demotivojnë nxënësit dhe ndikojnë negativisht në performancën e tyre.** Këto praktika duhet të shmangen dhe zëvendësohen me metoda edukative që nxisin zhvillimin emocional dhe social.
4. **Metodat moderne të mësimdhënies, si loja dhe puna në grupe, janë të dobishme për rritjen e motivimit, por nuk përdoren mjaftueshëm.** Rritja e përdorimit të tyre do të ndihmonte në zhvillimin e bashkëpunimit dhe në rritjen e interesit për mësim.
5. **Nxitja për të mësuar nuk duhet të bazohet vetëm në vlerësimin me nota, por edhe në stimulime të tjera si njohje, mbështetje dhe ndihmë konkrete.** Kjo ndihmon nxënësit të ndjehen më të sigurt dhe më të aftë për të përballuar sfidat akademike.

Referencat

- Bandura, A. (1997). Vetëefikasiteti: Ushtrimi i kontrollit. W. H. Freeman.
- Brophy, J. (2015). Motivimi i nxënësve për të mësuar (botimi i 4-të). Routledge.
- Corno, L. (1994). Motivimi dhe mësimi në klasë. Në D.C. Berliner & R.C. Calfee (Red.), Doracak i psikologjisë arsimore (fq. 229–254). Macmillan.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). Motivimi i brendshëm dhe vetëvendosja në sjelljen njerëzore. Plenum.

- Deutsch, M. (1973). Zgjidhja e konfliktit: Proceset konstruktive dhe destruktive. Yale University Press.
- Evertson, C. M., & Weinstein, C. S. (2006). Menaxhimi i klasës si faktor kritik në përmirësimin e shkollës. Doracak i përmirësimit të shkollës, 3-17.
- Folger, J. P., Poole, M. S., & Stutman, R. K. (2017). Punimi përmes konfliktit: Strategji për marrëdhëniet, grupet dhe organizatat (botimi i 8-të). Routledge.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2000). Bashkimi: Teoria dhe aftësitë e grupit (botimi i 7-të). Allyn & Bacon.
- Kauchak, D., & Eggen, P. (2012). Hyrje në mësimdhënie: Të bëhesh profesionist (botimi i 4-të). Pearson.
- Kocel, T. (2001). Organizimi i sipërmarrjes. Shtëpia Botuese "Mim".
- Korkmazi, I. (2002). Psikologjia dhe motivimi në mësimdhënie. [Botimi i referuar].
- Hull, C. L. (1943). Parimet e sjelljes: Një hyrje në teorinë e sjelljes. Appleton-Century-Crofts.
- Marzano, R. J., & Marzano, J. S. (2003). Çelësi i menaxhimit të klasës. Educational Leadership, 61(1), 6–13.
- Maslow, A. H. (1943). Një teori e motivimit njerëzor. Psychological Review, 50(4), 370–396.
- Maslow, A. H. (1954). Motivimi dhe personaliteti. Harper.
- Maslow, A. H. (1963). Drejt një psikologjie të qenies (botimi i 2-të). Van Nostrand.
- Maslow, A. H. (1968). Drejt një psikologjie të qenies (botimi i 2-të). Van Nostrand Reinhold.
- McLeod, S. (2014). Hierarkia e nevojave të Maslow-it. Simply Psychology. <https://www.simplypsychology.org/maslow.html>
- Pintrich, P. R., & Schunk, D. H. (2002). Motivimi në arsimin: Teori, kërkime dhe aplikime (botimi i 2-të). Prentice Hall.
- Skinner, B. F. (1938). Sjellja e organizmave: Një analizë eksperimentale. Appleton-Century-Crofts.
- Skinner, B. F., & Ferster, C. B. (1957). Oraret e përforcimit. Appleton-Century-Crofts.
- Schunk, D. H. (2012). Teoritë e të mësuarit: Një perspektivë arsimore (botimi i 6-të). Pearson.

- Trebješanin, Ž. (2009). Hyrje në psikologji. Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Thorndike, E. L. (1999). Psikologjia arsimore: Kurs i shkurtuar (vepra origjinale botuar në 1913). Ayer Company Publishers.
- Vilotijević, M. (1999). Didaktika. Beograd: Fakulteti i Mësuesisë.
- Zimmerman, B. J. (1989). Modelet e të mësuarit të vetërregulluar dhe arritjet akademike. *Educational Psychologist*, 24(1), 329-339.

